

Autentiske opplysninger om forholdene ved vårt luftvernsneutralitetsvakt1939-40.

Disse forhold som er påvist i min beretning "Når forsvarer forfaller er ikke velsett i enkelte militære krdser der adskillig er fortiet. Når det gjelder sjefer er det naturlig at det vekker kritikk når det offentliggjøres etter at enkelte av de impliserte er gått bort. Her skal jeg da gjøre oppmerksom på at den første offentliggjørelse skjedde i 1946 da jeg satt i Oslo kreds fengsel beskyldt for landssvik. Min forsvarer fremla da alle de arkiv-offisielle dokumenter. For den som var interessert var det da full anledning til å ta sjansen på å imøtegå de fremlagt opplysninger. Dette ble ikke gjort heller ikke senere et bevis på at det ble anset som nytteløst, trass i rettsmyndigheternes avvisende holdning til oss medlemmer av Nasjonal Samling. Hovedaktøren regimentetsjefen må antas å ha fulgt godt med i saken mot meg om det var mulig å komme meg tillivs, da jeg tross hans motstand gjennomførte aksjonen for vårt forsvarsheredskap i 1939-40.

Hu var nok den eneste mulighet å diskriminere min person som ble gjort på ved å hindre mit avansement da han sendte K.G. en nedsablende militær uttalelse av 17. jan. 1940 (se bilag).

Med støtte av ^{kap}paten Nagell, Rjukan luftvern forsøkte han under rettsaker å få meg stillet for Krigsrett, angivelig for å ha påvirket luftvernsjefen til å stanse skytningen. Da jeg ble avhørt av en etterforsker under fengselopholdet gjorde jeg merksom på at dette var et falsum, likevel ble det offentliggjort i "Krigen i Telemark". Sjefen for den krigshistoriske avdeling som hadde unnlatt å forelegge saken for meg da jeg var medlem av Nasjonal Samling. Han ble da nødt til å trykke rettelseslapper til innklebning i disse historiebøker. I denne forbindelse er det på sin plass å belyse Nagells mentalitet i bilag som viser hans manglende ansvarsfølelse for sin kommandoregnskaper. Jeg tilføyer at han var den eneste av mine luftvernsjefer som valot å støtte mine gvalteskrav og kom derfor på samme side som regimentetsjefen, når det gjaldt sabotasje.

II
-KRIEG
STADEN OG LUFTVERNSBETINGS BEREDSKAP. EFFIKTIVITET.

Norges luftforsvar var underlagt Luftvernregimentet med standkvarter i Oslo og en oberst som ansvarlig sjef. Ved regimentets ordre av 1. sept^{ember} 1939 ble lokale luftvern og luftvarsling mobilisert til nøytralitetsvakt. Jeg ble beordret som ansvarlig sjef for Østlandets Luftvernkommando (her senere ofte ^e ~~kallt~~ ^{akkusert} kommandoen), og med kaptein Knut Esmerch som stabssjef fra 14/10-39. Dette direkte ansvar følte jeg som en sterk forpliktelse, og da jeg fra min tidligere tjeneste i inn- og utland hadde et godt erfaringsgrunnlag med en relativt god oversikt, var jeg meget tidlig klar over at det gikk mot et verdensoppgjør. Det kan ~~anses~~ ^{anses} at slikt kan ikke regnes ut på forhånd, men all kan hende i en ragnarok/tid. Med vår høitidelig erklærte nøytralitet hadde internasjonal plikt til å verge denne og holde oss klar. Jeg følte meg derfor berettiget til den beredskapsinnsats som her skal behandles. Den oppsetning vi hadde kommando over var:

Luftvern Oslo
Ejeller
Kongsberg
Raufoss
Forten
Rjukan
Ferøya

Luftvarsling Oslo samlestasjon som var sambandsentral.
Yongsvinger -"-
Spydeberg -"-
Hjævik -"-
Sarpborg -"-
Kongsberg -"-
Tønsberg -"-
Skien -"-

Med 69 luftvarslingsposter.

Ialt representerte denne organisasjon 34 lovd opprett over Østlandet.

Som alt annet ved vårt forsvær var luftvernets beredskap uhyre mangelfull og en radikal endring var i høi grad påkrævet. Skulle en innsats lykkes måtte vi bryte med en rekke fordommer som i de siste tyve år hadde sneket seg inn den militære administrasjon. Her gjellett å handle fornuftig og tenke på eftertiden. ~~← Luftvernets beredskap →~~

~~uttrykk i sin Lovregulativ~~

~~"Kontinuerlig utvikling av et nasjonalt freds-~~

forevers-

for

Da det i en relativt kort tid gjaldt å nå et fullt beredskap i denne betydelige ^{del av vår} neutralitetsnivå var ansvar for vanlig forpliktende. Kommandoer overvåkningen av alle tjensteforhold ved en rekke lokale luftvern, og et vidtspennende luftvernledningsnett som var etablert over den største delen av Gatlandet.

Administrasjonen av disse forskjellige ledd gikk ut på koordinering og øvelser, underbringelse, forpleining samt supplering av personlig og teknisk utstyr. Dette var et utbredt virkefelt som både sent og tidlig et led kontinuerlige krav til initiativ. Det som måtte ha første prioritet var igangsetting av øvelsesberedning for alt befael og mannskap. Over hele parten av den mobiliserte styrke var uten nærmest helat øvelse i å betjene ^{hvert} moderne luftverngeskyts, og her var brukten først og fremst beredningens fritrekkingsbestemmelser. Dertil kom et luftvernet som et forholdsvis nytt våpen måtte dekke mobiliseringsbehovet ved overføring fra felt- og festningsartilleriet av adskillig usvart personell. Om luftvernets bered skapsvikt kan det derfor uten overdrivelse sies at den var total, en kjennegjerning som skal klerlegges i følgende ~~en~~ avsnitt:

Mobiliseringens og befaelorganisasjonens svikt viste seg tydelig ved oppsetningen tok uforholdsmessig lang tid, nesten fire uker mot normal et par dager. Av den grunn ble oppsetningen adskillig forsinket da igang ^{av C. A. A. A.} settingen ^{de} ikke forstod etterhvert som luftvernleddene meldte seg klare. Den var ^{de} planlagt under hensyntagen til den avgjørende mulighet et Norge kunne komme med i det pågående oppgjør, og den måtte derfor fokuseres sterkt. Vi regnet dog med at det eventuelt ville bli tid nok til å innkalle nye kontingenter etterhvert, til halvannen måneders rekruttskoler. Hvis tiden ble nyttet rasjonelt ville vi da få alle våre usvarte artillerister i kampdyktig form allerede våren 1940. Det ble dermed tatt fett på å sette opp den viktigste del av vårt sterkt foregående beredskap

men samtidig gjøllt det å greie opp med andre viktige problemer. Som nevnt var en meget vesentlig årsak til de vanskeligheter foroveret i sin helhet måtte kjempe med den sterke resistens av velutdannet bafal i herordningen av 1933, og på dette felt var særlig luftvernets forvarsberedskap skadelidende. Det hendte at som sjef for et luftvernatteri ble satt en tidligere underoffiser som selv opplyste at han aldri hadde set en luftvernkonon, eller fått noensomhelst utdannelse i luftvern tjeneste. For et annet batteri ble det som sjef beordret en eldre leitnant, ~~en~~ ^{han} som tidligere underoffiser var utdannet som hornblåser. Han sviktet eller syknet seg stadig da han ikke forstod noe av det hele, hvorfor en yngre luftvernuttannet leitnant måtte greie opp med ledelsen av batteriet. Til tjeneste ved luftvarvlingen ble det beordret ulgunte offiserer som ikke for hadde hatt befattning med en slik tjeneste.

Felles for alle disse var deres totale mangel på kjennskap til gjellende regler og bestemmelser. Dette ble rakt avhjulpet ved ekvisisjon av reglementer ved hoo regimentet, for en stor del forgjeves. Utten kom reglementerne efter endt tjenestetid, eller bekjed om at de ikke kunne skaffes. Kommandoen måtte derfor drive en ren korper konfiansskole for dette eldre bafal, og tilslutt måtte det ordnes med kursar hvor frivillige offiserer uten godt-rygrelse påtok seg undervisingen i sin fritid. Når ~~(den)~~ kommandoen ved tildeling av offiserer fremholdt overfor regimentet at disse var helt eller delvis uskikket, ble ^{der} denne vår bestemmelse aldri tatt hensyn til. Herordningens mangel på kvalifiseret bafal etterlot det inntrykk at det til Luftvernregimentet var overført personer man ikke kunde vært belempet med, særlig fordi den tekniske tjeneste krevet spesielt dyktig personell. De som likevel ble overført burde på forhånd vært underkastet en langfende prøve, som automatisk hadde gjøllt ut alle illige ubrukbare. Det var på langt nær tilstrekkelig med de planlagte opplæringskursar som av økonomiske haneva ble innkrenket til bare seks dager. I den utstrækning regimentet hadde ansvaret for befalsoppsetningen ved vår kommando, så kritikken på dette punkt ramme sterkt.

22/14. til mobiliserings-

En kaptein i regimentsstaben som stod direkte under regimentsjefen hadde svaret for denne, og da det viste seg at mobiliseringen var bød på mange vanskeligheter, ble kapteinen beordret til å ta seg av etableringen med utsetting av postene. Han var egentlig krigsoppsett som sjef for Hortens luftvern, men måtte nå fungere som fagjef for hele distriktets luftvernsli og en vernepliktig ~~lieutenant~~ ^{lieutenant} måtte overta kapteinens kommando i Horten.

Varelinjetjenesten var til å begynne med lite effektiv p.g.a. diverse mangler og feildisponeringer. Ufølsomt ble man klar over dette og at gjennomgående revisjoner måtte finne sted, med endringer av luftvernsplaner og luftvernsreglementet. Regimentet ble derfor anmodet om å pålegge luftvernskapteinen særskilt å sette dette ^{arbeid} igang. Herpå kom int svar og de foreslåtte revisjoner fant ikke sted. En inspeksjon ved denne tekniske fagjef var lite effektiv, måtte derfor stabsjefen ta seg av den tjenesten. Det var forevrig ikke mulig å få se på det materiale kapteinen bygget på, og stabsjefen måtte derfor foreta rekognoseringer. Etter omfatte inspeksjoner leverte han nye forslag for hver enkelt varselingspost, da det var påvist diverse mangler og ulemper for tjenestens utførelse. Luftvernslepostenes ~~høyde~~ ^{høyde} var spesielt tatt ut etter kartet og ikke etter beforing i terrenget. Det var gjerne loft på de høieste toppen med vanskelig adgang og janit av luftens tåkefennelse som av vegetasjon som hindret utsynet. Den stadlige besetning kunne ofte peke på mer egnede st. fortrinnsvis de gamle verber. Ved inspeksjon av utstyret på poststedet ble det påvist en rekke mangler ved flere poster, såsom kikkerter, klokker og karter. Det fantes ingen instruks eller veiledning i identifisering av det var ikke utlagt nord-øst orientert og liggende, og det var intet ly for vind og vind. Feltelefonene ~~var~~ ^{ble} ofte, nemlig forbindelsene. Sieraynlig i de det ikke var vært inspeksjon ved disse poster da guvernøren ikke var holdt forten med pass og omringning.

Regimentsstabsjefen utstyr forsvrig, og det ~~var~~ ^{var} ~~ikke~~ ^{ikke} bekledning ^{su/} var ukall kritikk. De utlyste kapper ~~var~~ ^{var} tildele av model 1855 var ellers ^{ns} _Λ

og manglet ~~et~~ ^{flere} et erve eller rygstykke. På henvendelse til regiments-
 tendenten ble det opplyst at han hadde mottatt kapperne i bunster og had
 ikke tid til kontroll, og nye kapper kom ikke så lange mobiliseringen va
 te. Det var utlært en bukse pr. mann og etter hjemkomst fra poststedet
 til forberedninga måtte man sitte i underbuksen mens den våte tørket. Til
 hver post ^{var} ~~en~~ ^{en} mann var utlært en pakke ^{av} ~~en~~ ^{en} pakke som skulle br
 av enkelte mannskaper på det avtreppende post leverte pakken til sin efter
 følger.

hvar

Standard-

Det fantes ingen kontrakt om underbringelse og kosthold og det var e
 del utarbeid og usikkerhet i forbindelse med forplanning. Sverternes plikte
 Verten påstod hun å ha muntlig avtale som var av ukjent innhold for
 kommandoen. Det ble ^{av stab og sjefer} ~~derfor~~ opp utkast til skriftlig kontrakt til regime-
 tet for ^{en} ~~en~~ ^{en} forberedelse, som aldri kom.

Underbringelse var som oftest etablert for langt fra poststedet, gjern
 ved en primitiv sengplass. Tilkomst til poststedet var ofte så besværli
 at veien kunne ta over en time. Under vinterens kald manglet mannskaperne
 ski eller bruker og måtte gå i dyb sne opptil skrittet. Fra regimentet bl
 det ^{ikke} ~~rekvidert~~ ^{ikke} til de poster hvor det trengtes, men de kom overhode ikke
 mobiliseringstiden.

Disse manne underholdt forholdet gjensidig at tjenesten gikk tregt og manskape
 ne ble misfornoid, ^{de} ~~og~~ ^{de} frembrakt ofte at deres arbeid var helt verdiløst i
 luftvernelingen. Forskjningspartene ble besvært over sendt regimenteinter
 danten til effektivisering, noe resultatet ble et lite positivt, og de påpek-
 te mangler av materiell art som ikke ble rettet, var til uavurdelig skade
 for tjenesten. Det tilpises spesielt at enkelte vernelingeposter etter i
 tig avne stode ut høsten ^{var} ~~var~~ ^{var} til effektiv nytte. En del av svaret i
 den årlige luftverneling ^{til} ~~til~~ ^{til} tilskrives et tilfølgelig valg av sjeferne for
^{varslingene} ~~kommandoene~~ ^{kommandoene}, som ble beordret av regiment ^{mot illu} ~~til~~ ^{til} tilbrøse for kommandoens
 advarsler. Forevrig må nevnes at en rekke av de fall som knyttet seg til
 disse forhold ^{til} ~~til~~ ^{til} tilhørte til den holdning at kommandoføretene inntok
 av økonomiske hensyn, med Generalstabens ^{og} ~~og~~ ^{og} manglende reaksj

varslingene

på begrunnede henvendelser. Luftvernregimentet må også bære en del av ansvaret som følge av at Ø, Lv. Ko.s tjenestestillinger ikke fikk den nødvendige støtte.

Det er sannsynlig at det foregikk en del spionasje ved luftvæselingen. En fenrik ved Oslo Samlestasjon meddelte at han hadde fått melding fra en luftvernpost, at det var kommet en sivil som utga seg for løytnant ved luftvernregimentet. Ved undersøkelse ble det konstatert at det ikke var en av våre offiserer, og det ble innskjerpet at ukjente inspiserende skulle vi behørig fullmakt fra K.G., Genrealinspektøren fra Førens Artilleri, eller luftvernregimentet før adgang ble gitt. Denne mulighet for spionasje var også tilstede ved Ø. Lv. Ko.s kontorlokaler i Astoriagården, der hotellet hadde et påfallende innrykk av utlendinger, spesielt tyskere. Det ble oppdaget at det etter kontortid var blitt flyttet på dokumenter, og det ble derfor montert sikkerhetslås på dørene. Samtidig ble Oslo Samlestasjon gitt ordre om å la en befalingsmann ta inspeksjonsturer om natten.

Administrasjonen holdt ikke mål. Når det gjaldt tjenestereglementer og instruks for befalet var det nærmest kaos etter at hørordningen av 1933 var satt ut i livet. Det var en betydelig mangel på nye, og de gamle var ikke revidert. Eksempelvis var det ingen krigslov her i landet da krigen brøt ut, da denne sak aldri ble ferdigbehandlet av myndighetene. Derfor var vi praktisk talt uforberedt på flere felter når det gjaldt administrasjonen. Hva denne mangel forårsaket av vanskeligheter for vårt administrasjonspersonell, fremgår av følgende notat av ^{var} stabsjefen: "Ved Ø, Lv. Ko. kunne det være opptil hundrede skriftlige ekspedisjoner pr. dag, tildels mer. En stor del skyldes utslukkende manglende kjennskap til regler og bestemmelser. Det ble derfor i skriv fra kommandoen henvist til reglementer med angivelse av side eller nummer. Men da ~~havde~~ befalet at de ^T siden opphørt av den ordinære ^{freds-} tjeneste, ikke hadde fått sendt utkomne reglementer likesålidt som K.T.H. (Funngrøring til Føren). Som nevnt ble da disse

på begrunnede henvendelser. Luftvernregimentet må også bære en del av ansvaret som følge av at Ø, Lv. Ko.s tjenestestillinger ikke fikk den nødvendige støtte.

Det er sannsynlig at det foregikk en del spionasje ved luftvæselingen. En fenrik ved Oslo Samlestasjon meddelte at han hadde fått melding fra en luftvernpost, at det var kommet en sivil som utga seg for løytnant ved luftvernregimentet. Ved undersøkelse ble det konstateret at det ikke var en av våre offiserer, og det ble innskjerpet at ukjente inspiserende skulle vi behørig fullmakt fra K.G., Genrealinspektøren fra Førens Artilleri, eller luftvernregimentet før adgang ble gitt. Denne mulighet for spionasje var også tilstede ved Ø. Lv. Ko.s kontorlokaler i Astoriagården, der hotellet hadde et påfallende innrykk av utlendinger, spesielt tyskere. Det ble oppdaget at det etter kontortid var blitt flyttet på dokumenter, og det ble derfor montert sikkerhetslås på dørene. Samtidig ble Oslo Samlestasjon gitt ordre om å la en befalingsmann ta inspeksjonsturer om natten.

Administrasjonen holdt ikke mål. Når det gjaldt tjenestereglementer og instruksjoner for befalet var det nærmest kaos etter at hærordningen av 1933 var satt ut i livet. Det var en betydelig mangel på nye, og de gamle var ikke revidert. Eksempelvis var det ingen krigslov her i landet da krigen brøt ut, da denne sak aldri ble ferdigbehandlet av myndighetene. Derfor var vi praktisk talt uforberedt på flere felter når det gjaldt administrasjonen. Hva denne mangel forårsaket av vanskeligheter for vårt administrasjonspersonell, fremgår av følgende notat av ^{var} stabsjefen: "Ved Ø, Lv. Ko. kunne det være opptil hundrede skriftlige ekspedisjoner pr. dag, tildels mer. En stor del skyldtes utslukkende manglende kjennskap til regler og bestemmelser. Det ble derfor i skriv fra kommandoen henvist til reglementer med angivelse av side eller nummer. Men da ~~havde~~ befalet at de ^T siden opphørt av den ordinære ^{freds-} tjeneste, ikke hadde fått sendt utkomne reglementer likesålist som K.T.H. (Funngrøring til Føren). Som nevnt ble da disse

rekviret hos regimentet uten resultat. Om reglementet for "Hemmelige saker" fikk man ved personlig henvendelse til Generalstabens operative avdeling den opplysning, at det ikke lenger fantes mer enn syv eksemplarer som ikke kunne avgis, desuten at reglementet var foreldet og måtte omarbeides, hva man ikke hadde tid til.

Her er det påvist en svikt på alle avgjørende felter, hvorfor det kreves en stor og helhjertet innsats for å bøte på misforholdene i noen grad. Særlig gjællt det å komme igang med øvelser ved alle lokale luftvern, et tiltak som var det første forsøk på å rette opp den politiske mishandling av vårt forsvar. Dette vakte ikke bare oppsikt men som vanlig også økonomiske betenkeligheter på høieste hold. Da vi vel var kommet igang med øvelsene ble planen kullkastet av regjeringen Nygaardsvold, som ^{efter en måned} falt for fristelsen til å sende hærledelsen en henstilling om å foreta innskrenkninger. Sjefen for Luftvernregimentet som kjente min innstilling, gikk utenom den administrative selvfølge å rådspørre meg, den direkte ansvarlige for gutternes militære ferdighet. Overfor "K.G." anbefalte han å sløife øvelsene helt, og som et fait accompli fikk vi således en overraskende ordre om avvikling og jeg ble med kort varsel pålagt å sende inn forslag om innstilling av øvelsene, med tilsvarende reduksjon av mobiliseringsoppsetningerne. Av saklige grunner måtte jeg protestere mot denne uansvarlighet, og sendte et velbegrunnet forslag om at Ö.Lv.Ko. isteden skulle forsere utdannelsen for å få øvet alt personell før det eventuelt var forsent. Istedenfor en rimelig påvisning av at landets økonomi krevet dette offer, fikk jeg omgående en reprimande med pålegg om å lystre ordre, og svare på det jeg var spurt om. Vi måtte ^{altså} avfinne oss med denne situasjon. Den endelige ordre gikk ut på at mobiliseringsoppsetningerne skulle innskrenkes, øvelsesprogrammet stoppes, skytset lagres, og den gjenværende styrke måtte nøie seg med å gå vakt ved de kanoner som de skulle betjene i tilfelle krig. Ved denne ordning ble soldaternes ferdighet neglisjert for å spare den relativt ubetydelige sum ca. kr. 10000 pr. måned. Samtlige luftvern fikk ordre om avvikling men jeg

sendte samtidig en skrivelse til alle sjefene der jeg nevnte mit begrun-
 te standpunkt, og ba dem i tilfelle innmelle nødvendigheten av å trene
 le usvete kontingenter. På grunnlag av de mottatte positive svar fra alle
 (unntatt en) ga jeg ikke opp men fortsatte med en rekke alvorlige krav. I
 viste seg nytteløst å påvirke regimentssjefen, hvorfor jeg i et hemmelig
 skriv av 19. ^{november 1949} til regimentet sterkt fremholdt at sjefene for luftver-
 leddene fremtidig ikke kunne ta ansvar for felle "K.S."s stillende, direk-
 tiv, som ser gikk ut på at luftvernet skulle være kampklart, innen to, der
 etter eventuell ordre og full oppstilling. Denne melding til regimentet
 bud om at situasjonen herredskapsmessig nå var nærmest katastrofal. Alle
 våre saklige krav ble likevel behandlet uten ^{at vi ble} å verdig et svar, ~~svart~~
 Jeg erodet ^{da} at våre forsikring måtte bli sendt "K.S." til avklarelse ~~so~~
 om regimentssjefen var uenig.

At mer detaljert bilde av den aktuelle stilling i L.V.Ko. befaant se,
 kunne vært på plass, men for å unngå innvirkende påvisning av de mange pro-
 blemer som reiser seg ved en større militærkommandos første feltoppsett
 skal refereres et forenklet utdrag av skenserrapportene fra denne tid
 som gir et i-rekteristisk uttrykk over de uvanlige forhold vi måtte arbei-
 u der:

A. Personell. Befalens muligheter for å hevde seg er minimal p.g.a. m
 drevardig utdanning. Soldatene har derimot vist en påtagelig iver for
 sette seg inn i det nye og å rase vilje til å ta fatt er åpenbar, og det
 nu tilstede en sterk beredvillighet som må utnyttas. De må få følelsen at
 at myndighetene har villet ^{gjøre} til å handle raskt, og at her skal man få ha
 på "nytter ikke mentalitet". Men da må disse værn-pliktige ikke sende
 hjem etter 45 dager like uøvet som de kom.

B. Materiell. Skytset viser seg å være ganske bra vedlikeholdt men det
 sterk og følelig mangel på ett annet materiell, hvorfor skytset ikke ko-
 mer til sin rett. Fjernkommunikasjon er et bedrøvelig kapittel, og ved 7.
 cm. var det bare ammunisjon med ballistiske hetter som skrues over temp
 ringskiverne, ^{og} som er uforenlig med hurtigkytende kanoner. Sambandsmate

X Uklart er meget dårlig og lite skikket for de viktige luftvernelingsforberedelser. En modernisering og øvning av diverse luftvernemateriell er nå påkrevet, og dette er intet nytt krav, men har stått på dagsordenen i alle siste år.

C. Administrasjon. Her melder seg mange krav som påhviler en større avdeling når den settes på feltet. Samarbeidet med regionnet er aviktende og en stor del skyldes dette den nye beredningsnissjonens svakhet, at ansvaret i toppen og nedover er pulverisert. Her er dette kommet tilsyne ved at våre ekspedisjoner og rekvireringer/delvis av helt påtrengende natur av regimenter ikke er blitt effektivert på den måte de burde ha krav på, tilbress for at er blitt purret opptil fem ganger.

Til dette skal tilføies at det uten noe bevis ble påstått at vår kommande jevnlig sendte inn ekspedisjoner uten tilstrekkelig redegjørelse. Da tok det forbehold at skulle en ook ikke være behandlet etter ønske, burde den turneres med rettledning om videre behandling, et forslag som aldri ble i tekkent. I denne forbindelse innr^{ømt} jeg å være klar over at regimenter hadde ekspedisjonsmessige forpliktelser både oppad og nedad, og at en omg de ekspedisjon oppad av naturlige grunner måtte bli tillagt stor betydning. Men det var et spørsmål om ikke en pågående ekspedisjon nedad var av like stor betydning. Etter min erfaring burde den komme i første rekke da det umiddelbart er påtrængende behov som ikke kan neglisjeres. Dette gjelder såvel fornøden som øvelser. Det vår kommande brukte var et tillidsfullt samarbeid og tiltak fra regimentsets side, som logisk set kunne understøtte en administrasjon som i denne tid så å si trådte sine beredninger. I motsetning hertil at der den overordnede myndighet under tilsvarende forhold. Vårt arkiv viser at våre underavdelinger ikke har purret på våre ekspedisjoner nedad. Hvor de har vært mulig har ett gått på dagen, og vi har da ^{forskjellig} ledet spredt over hele landet, mens regimentet har under seg bare ett ledd, Østlandets Luftvernemando hvis adresse er Oslo. Hvis det arbeidespress som hviler på vår kommande skal vurderes, kan det vises til at i tiden 2/9-11/12 er det journalført

7433 skriftlige ekspedisjoner foruten alle telefonekspedisjoner som
unnagjørt av praktisk talt helt ugvot personell, som ^{herfor} skiftet ut tre ga

For at et samarbeid skal funksjonere knirkfritt er det nødvendig med en
vise overensstemmelse i taktikk mellom regimentet og de oppsatte avdelinger
Det har ikke vært tilfeldig her, og de S.Lv.Ko. i den forløpne tid ikke har
mottatt noe direktiv eller uttalelser av verdi fra regimentet, kan jeg ikk
se det på annen måte enn at det har vært til skade for vårt beredskap å være
underlagt regimentet. Det er finnes et alternativ som kan avbjelpe de vans
lige administrasjonsforhold, som til tider er temmelig prekære. Etter min
oppsatning ligger betingelsen nær, en desentraliserte ^{avdeling} slik et S.Lv. Ko. bli
utskilt som selvstendig avdeling og uttalt direkte under "K.G." Denne ord
ning er en overensstemmelse med reglement for administrasjonen i krig pkt
8, som bestemmer at felle administrasjon skal administreres selvstendig. Riktig
er det en vesentlig forskjell mellom administrasjonen under neutralitet
vakt, som jeg har ikke er et faller noen real forskjell på disse oppsetnin
ger. Det er argumenter nok som viser en all vesentlig innlysende.

Handwritten notes in the left margin: "Handwritten notes in the left margin, including 'M', 'Vil du ha...', 'Hvordan...', 'Hvordan...', 'Hvordan...' and other illegible scribbles.

Tiden lag av den gamle situasjonen samarbeid seg betydelig da Sovjet om
harter avdelingen til Finland. Jeg lurte på effektiviteten av å prøve andre utveier
og hadde bestemt meg å prøve å gjøre forsøk på å overtale
regimentet til å sende regimentet videre. Dette viste seg nyttel
for jeg var meget oppmerksom på at jeg ble meget til å hindre meg direkte til K.G. (Hau)
for jeg gikk utgang med bestemt meg på de bestemt ansvarlige, enmodet
jeg den meget innflytelsesrike bestemt tids og å påvirke "K.G.". Da de sammen
hadde satt bestemt meg av bestemt ut i bestemt var den bestemt orientert når det g
gjalt den bestemt engasjement av bestemt overalt i bestemt. og måtte iallfal
nu var bestemt bevist og bestemt ansvarlige bestemt en bestemt fritrekkinger
Han avviste tanken på å bestemt noen bestemt bistand da han bestemt tid og
måtte ta seg av sine egne bestemt. Det var bestemt skuffet da dette ikke
var noen bestemt tidkrevende oppgave. bestemt realiteten gikk det bare ut på å frembr
de overfor "K.G.", at nå var tiden bestemt til å bestemt på feilgrepet med den in
lysende begrunnelse, at situasjonen var en helt annen enn de relativt fredel
ge forhold som hersket da bestemt ble v bestemt.

Da nu alle forsøk viste seg å strande måtte striden skjarpes, og kulmine-
re med et direkte krav til de øverste instanser for å kullkaste det veto
som var nedlagt mot våre øvelseskrav. Vi kente oss berettiget til i først
hånd å gå utenom regimentsjefen direkte til "K.G.", deretter eventuelt he
til topps. Det første skritt, originalskrivelsen til "K.G.", hidsettes he
i utdrag:

"Til
Kommanderende General.

Over tre måneder av neutralitetsvakt er gått, det er fremdelse mange
beredskapsmangler og jeg finner derfor å måtte gjøre oppmerksom på:

Jeg har stadig bedt om at den nuværende nytteløse og pengesødende vakt
ordning må erstattes med øvingsavdelinger. Det er tvingende nødvendig på
forhånd å kjempe seg igjennom de store vansker vårt personell og ømtålel
ge materiell blir utsatt for på vintertid. Jeg viser til skriv til regi
mentet av 20/9, 7. og 19/10 og sist av 28/11 (stilet direkte til K.G.)

Jeg får ikke svar. Jeg forsøker å vente og loialt tillempe meg for ik
unødig å skape friksjon. Jeg har inntrykk av at mit motiv for innsendel
av opplysninger om manglende beredskap m.v.-som er utslag av saklig og i
ell innstilling til forsvaret-har lett for å bli oppfattet av regiments
fen som personklønder og utidighet. Mine forslag stopper ofte opp ved re
mentet eller løper ut i tidspillende skriftveksel. Det er som å arbeide
mot en berg.

Det har vært mange og store vansker ved etableringen og gjenemføringe
av denne nye og uprøvete kommando, som idag har under seg 84 adskillte
ledd spredt over hele Setlandet, og med sjefer som for det meste er ble
tende unge med et minimum av utdannelse og erfaring. At det under disse
forhold er mangt og meget som det kan være delte meninger om, og som ka
nne med rette kan kritiseres, er jeg fullt klar over oppmerksom på. Krit
ken går lett utover Setlandets Luftvernkommando og jeg har håbet på bed
vilje hos regimentet til innen en sknelig tid å ta standpunkt til mine
forslag, og at det som eventuelt må avgjøres av høiere myndigheter bli
sendt videre. Under den nuværende alvorlige skandinaviske situasjon, er
min plikt å si fra, og si fra meg å unngå forsinkelse. Et eksemplar går
-lig. Tjenestevei.

Arne Tellefsen.

Et slikt radikalt beredskapstiltak fra vår kommandos side var temmelig uvanlig i disse foreveronegative tider, hvorfor det kan være på sin plass å nevne at stabssjefen som var høiestrettsadvokat og lærer i forvaltningsrett ved den Militære Høiskole, fremhevet at vår fremgangsmåte under de spesielle forhold, var overensstemmende med gjellende bestemmelser, selv om den på høyere hold var uønsket. Jeg hadde håpet at K.G. ville ta personlig standpunkt, når han ble forelagt mine beveggrunner, idet jeg antok at regimentsjefen tidligere hadde fremmet alle mine saklige ~~krav~~ begrunnede krav. Han sendte imidlertid forslaget over til regimentet for uttalelse, med det ~~vanlige~~ ^{nesten} vanlige negative ~~stille-~~fullstendig taushet.

Nå hadde jeg gjort hva man med rimelighet kunne forlange for å sette saken gjennom-kanskje litt i overkant-~~men~~ ^{og} etter K.G.s negative behandling og alt dets nyteløse strev gjenstod det å ta skrittet helt ut. Jeg gikk til forsvarsdepartementet oppsøkte avdelingsjefen oberst Abel og forklarte situasjonen. Til begynne med fikk jeg det svar at han ikke ville ha direkte henvendelser, og at jeg fikk påvirke regimentsjefen. Da jeg påviste at det var nytteløst gjorde han merksom på at departementet ikke kunne endre de politiske myndigheters bestemmelser, hvorfor jeg bad om å få snakke med forsvarsministeren. Det viste seg at Monsen var sykkeltdt og at forsvarsdepartementet ble bestyrt av statsministeren og han tilføjet: "Hans nytter det ikke å snakke med".] Jeg fant etter dette at jeg ikke hadde noe valg lenger og stillet oberst Abel følgende ultimatum: "Det er nå, mens krigen forgår så å si utenfor vår stuedør, en fartruende opposisjon blandt luftvernets personell som er nektet å øve seg og bare går vakt ved et lagrete skyts. Jeg går derfor fra min militære stilling hvis det ikke blir en øieblikkelig forandring."

Da får De gå se Abel! ~~hvor~~ ^{hvor} jeg svarte at hvis dette ble offentlig kjent av hvilken grunn jeg fant å måtte fratre et så viktig forsvarsledd ~~som~~ luftvernet, ^{var} som hvis krigen bryter løs må yte den første og kanskje avgjørende ^K stand, måtte han være forberedt på at det ble alvorlige kommentarer i pressen. For sikkerhets skyld tilføjet jeg: "Da ^{Jure} oberst vil det ikke gå ut over de politiske myndigheter, som vet å dekke seg omgående, og som vil legge

X
Hærvid?
 det kunne forlanges av de militære sjefer at de skulle sette sin stil-
 inn på at deres forslag ble gjennomført, når de anså sine forslag for
 å være av livsviktig karakter. Statsråd Monsen felte sin dom over en
 slik fremgangsmåte i Stortinget 10 mars 1939 (St.tid.1939 s.274) da han
 uttalte: "Jeg tror ikke at noen av de militære sjefer vil svikte sine
 plikter på en slik måte, men skulle noe slikt inntreffe, så er det kl^{rt}
 at det er enhver regjerings sak, likegyldig hvilken regjering det er,
 å håndheve statens myndighet. Mere vil jeg ikke si om det. Jeg vil bar^e
 tilföie at det vel ikke er noe fornuftig menneske her i landet, som
 tenker seg at det skal lykkes å tvinge hverken regjering eller Stor-
 ting med slike midler, eller at det på den måten skal gå en og etab-
 lere et militærdiktatur her i landet". *Sarvot Sr. Monsen.* X

Denne Monsens demagogiske trussel mot forsök på å rette opp landets
 forsvarsberedskap gir Undersökelseskommissjonen av 1945 fölgende karak-
 teristikk:

X
 "Det er klar^t at de militære sjefer i stift arbeid må bygge på det mi-
 literpolitiske syn som statsmakterne hadde tilegnet seg. Det var denne
 opfatning som general Laake gikk ut fra i sin kommentar til Hærordnin-
 gen av 1933, den at de militære myndigheter er pliktig til å si sin
 mening. Men de kan ikke legge seg iveien for statsmakternes vilje. När
 de har ^erdgjort for sin opfatning er de uten ansvar for at statsmakter
 ne som bestemmende myndighet går andre veier. Kommisjonen vil dog ikke
 nekte at forsvarets tilstand kunne föles så trykkende og utilfredsstil-
 lende for en mann som var forsvarets tjener, at en avskjedsbegjering
 under gitte omstendigheter ville vært en fortjenstfull handling. Det
 er derimot kommisjonens mening at regjeringen i förste rekke må ta an-
 svaret for kravet om et tilstrekkelig forsvar ikke ble oppyllt".

På det militære toppnivå var myndigheternes ettergivenhet en oppsiktsvekkende frontforandring som kanskje kunne trekke konsekvenser ^{og dermed til} for et mer avansert syn på forsvarsberedskapet. Begivenheten ble ~~kunngjort~~ på et møte i Generalstabens, hvor det fslitt følgende uttalelse: "Det er bra at det iallfall er ett menneske blandt de militære sjefer". Dette notat av stabssjefen er tatt med fordi uttalsen viser major Halvor Hanssons skærpe reaksjon når den politiske undergravningsevne kom på tale. Han var en betydelig generalstabs-offiser og han kunde derfor bedømme fcsvarets håbløshet på alle felter. Når han uttalte seg på denne åpenhjertige måte, tar jeg forevrig dette til inntekt for at min handlemåte i gjevnet ikke var illoial, men i høyeste grad påkrevet under den prekære situasjon. Jeg ville betraktet det som ansvarsløst hvis jeg ikke hadde reagert på denne måte, selv om det innebar kritikk mot overordnede.

Den konkvante motstand jeg møtte på mit øvelseskrav skyldtes naturligvis ikke manglende forsvarsvilje hos de militære sjefer, men en helt urealistisk innstilling, kombinert med en overdreven loilaitet overfor de politiske myndigheters ønsker om spering på den militære sektor. Systemet må stå for den vesentlige skyld. En må også regne med et prinsipielt grunnsyn, at med en nøytral holdning kunne det regnes at mulighete for å bli innblandet i krigen var forsvinnende. Altså skulle et så vikt problemkompleks overlates til et regnestykke hvor prosenten for militær pågang ble betraktet som dimunitiv. Det er på sett og vis et logisk resultat hvis vi ^{ikke} oppfylte vår folkerettslige plikt, den å verge vår nøytraltitet, ikke med høitste passivitet men med våben i hånd.

Jeg som hadde en viktig nøkkelstilling hvor alt det negative og positive lå klart i sagan, fant et mit ansvar for en oppsetning på nær 3000 soldater, hvorav en stor del ungdom, krevet at regnestykket måtte belastes med en moralsk faktor som var avgjørende. Mit standpunkt var derfor klart, at det ikke var nok å fri seg fra det juridiske ansvar med den anerkjente utvei å skrive, det som skjelden viste seg å føre frem.

For en militær sjef hvis plikt det er å føre soldaterne ut i ildlinjen er dette en flukt fra realiteter. Her må man legge seg på hjertet at en mobilisering er opptakten til en rekke alvorlige beslutninger, hvor det største moralske ansvar må gjøres gjellende.

Min innsats for å øke luftvernets forsvarsberedskap resulterte også i en noe uventet reaksjon fra regimentsjefens side. Ved årsskiftet sendte han meg den reglementsbestemte tjenstlige uttalelse, med gjenpart til "K.S." Nå gikk han utenom det vanlige saklige mønster med en sterk diskriminering av min person. Han konkluderte bl.a. med at jeg ved flere anledninger hadde opptrått illojalt overfor regimentets sjef.

Det er klart at tjenesten led sterkt under dette motsætningsforhold, og tilslutt ble det så prekært at jeg gikk direkte opp regimentsjefen og freiholdt betydningen at vi under den pågående farlige situasjon opptok et positivt samarbeid til forsvarets beste. Riktignok takket han meg for at jeg kom, men tilføjet: "Du kan snakke som har ødelagt min militære karriere". For meg som hadde prøvet alle veier på reglementsmessig måte, før jeg

Sette alt inn på å få gjennomført opplæringen av soldaterne, var det en ~~små~~ ^{for å være sikker} erfaring at min ~~beste~~ ^{skulle} saklige aksjon kunne oppfattes på denne måte.